

[Gör detta](#), SR

[Är den kristna läran bara en tolkning?](#) SB

[\[Register\]](#) [\[Årgångar\]](#) [\[Föregående nr\]](#) [\[Nästa nr\]](#)

Det är viktigt hur nådemedlen förvaltas
Reformationen och nattvarden
Kampen för tron på den sanna närvaron
Närvaron får inte begränsas till ätandet och drickandet
Närvaron får inte begränsas till en andlig närvaro
Även det som blir över är ett sakrament
Kampen måste fortsätta

Gör detta

Bibelns lära om nattvarden är mycket viktig för varje kristen. Tyvärr har det för många, särskilt inom väckelserörelserna, blivit så, att nattvarden har kommit i skymundan, liksom även dopet. Detta beror på att man inte riktigt har förstått Bibelns lära om nådemedlen, utan hänvisar den väckta och omvända människan till hennes egna gärningar. Ibland hänvisar man henne till märkliga upplevelser, andedop, tungotal och helbrägdagörelser som det viktigaste för den som har kommit till tro, eller så hänvisar man henne till vikten av engagemang och aktiviteter för att bli viss om sin frälsning.

Bibeln visar oss en bättre väg. I nådemedlen – som är Ordets predikan, dopet, nattvarden och avlösningen – kommer Gud till oss med syndernas förlåtelse för Kristi skull. Denna förlåtelse är ovillkorlig och beror inte till någon del på människans egna gärningar eller avgörelse eller något annat. Det är ren nåd – utan alla gärningar – endast och allenast för Kristi skull. Man kan säga att de flesta kyrkor och samfund sviker på denna avgörande punkt. Det beror på att man inte rätt förstått rättfärdiggörelsen genom tron allena. Då kan man inte heller undervisa om nådemedlen på ett riktigt sätt.

Men där en rätt biblisk förkunnelse råder blir nådemedlen oerhört viktiga. Ett utmärkande drag för sann, luthersk kristendom är just att den är nådemedelskristendom.

Ordets predikan avslöjar synden i alla dess former och ställer varje människa som en syndare inför Gud. Men predikan ger också det glada budskapet om Kristi död och uppståndelse, som innebär att alla synder är fullkomligt försonade och förlåtna. Men hur skall en kristen bli viss om att detta gäller honom eller henne personligen? Här är en rätt lära om nådemedlen avgörande. Enligt Skriften skall en obotfärdig människa endast få höra lagens ord till dess hon böjer sig och ångrar sin synd. Men om hon inte gör det, skall hon få klart för sig att hon är kvar under Guds straff och inte kan få förlåtelse. En botfärdig syndare däremot, som är bekymrad för sin synd och har svårt att tro att förlåtelsen gäller också henne, skall enligt Guds Ord hänvisas till det ovillkorliga evangeliet: Kristus har dött för dina synder, alla dina synder är dig förlåtna.

[^]

Det är viktigt hur nådemedlen förvaltas

De lutherska fäderna talade mycket om vikten att rätt dela lag och evangelium. Därför skulle prästen i själavården och i förkunnelsen framför allt vara noga med *hur* nådemedlen förvaltades. Nådemedlen fick inte delas ut hur som helst till vem som helst. Denna omsorg om sakramentens handhavande till människornas frälsning saknas i stor utsträckning i dag. Så uppfattas t.ex. dopet ofta som huvudsakligen en familjehögtid, och nattvarden har blivit en mänsklig gemenskapsmåltid som skall ge en viss stämning och som är öppen för alla stora och små oavsett tro. Även om både familjen och mänsklig gemenskap är viktiga ting, så är dop och nattvard enligt Bibeln något mycket mera och djupgående. När dopet förvaltas rätt och tas emot rätt innebär det, att den döpte avsäger sig djävulen och synden, tar emot Kristi förlåtelse och blir Guds barn. När det gäller små barn skall dopet ske under förutsättningen att det finns föräldrar och en kristen församling som kommer att ta ansvar för att barnet får en rätt kristen fostran. Ty Kristus har befallt att vi både skall döpa och lära (Matt. 28:18-20).

När det gäller nattvarden är det lika viktigt att den förvaltas rätt. Människor som inte tror på Bibeln som Guds Ord skall

inte få del av nattvardens tröst. Den obotfärdiga, icke troende människan skall nämligen inte få del av evangeliets tröst förrän lagen har fått utföra sitt verk. Därför skall nattvardsbordet i en rätt församling vara slutet, dvs. endast öppet för dem som har bekänt sin kristna tro och vill ha förlåtelse för Kristi skull. Precis på samma sätt är det med den enskilda avlösningen eller bikten. Avlösningen, som är den ovillkorliga tillsägelsen av syndernas förlåtelse till en enskild människa, skall endast ges till den som ångrar och bekänner sin synd.

Allt detta kan låta hårt och avskräckande för många. Men den som undersöker vad Bibeln lär kommer att inse att nådemedlen skall förvaltas på detta sätt och att det sker för människans eget bästa, för att hon skall bli frälst. Guds nåd är inte en billig nåd som kyrkan kan handskas med hur som helst. Den dyrbara nåden, som kostat Kristus så mycket, är kyrkans högsta skatt som vi har att förvalta med den allra största trohet. Det är Gud som bestämmer och inte vi.

Denna artikel skall främst handla om *nattvarden*. Där är det flera saker som vi kristna måste värna om. Först och främst måste kyrkan ge en rätt biblisk undervisning om vad nattvarden är. Om detta sker, så blir det viktigt för församlingen att nattvarden firas ofta och att de kristna uppmuntras att flitigt använda detta dyrbara nådemedel. Slutligen blir det viktigt för var och en personligen att i trons dagliga kamp ofta söka tröst och hjälp hos Frälsaren själv i den heliga nattvarden.

[^]

Reformationen och nattvarden

När reformationen började på 1500-talet stod frågan om syndernas förlåtelse i centrum. Inom den katolska kyrkan hade människorna hållits i en ständig ovisshet om frälsningen. Ingen kunde veta om han hade bett tillräckligt, fastat tillräckligt osv. Rättfärdiggörelsen berodde i sista hand alltid på människans egna gärningar. Därför hade också nattvarden blivit ett mässoffer, ett verk av människor, där prästen offrade Kristus på nytt. När Luther fick klarhet i läran om rättfärdiggörelsen predikade han

med allra största skärpa mot denna förvrängning av nattvarden. Rättfärdiggörelsen sker inte genom våra gärningar och därför inte heller genom den av Gud ingjutna nåden eller kärleken i våra hjärtan. Förlåtelsen beror inte på något alls inom människan, utan endast och allenast på vad Kristus har gjort, när han led och dog på korset för hela världens synd. Nattvarden är inte ett oblodigt upprepande av Kristi offer, ty det har skett en gång för alla. Nej, nattvarden är en måltid, där Kristus ger sin kropp och sitt blod under bröd och vin som en kärleksfull försäkran om syndernas förlåtelse till var och en som tror. Så fördes nattvarden genom reformationen tillbaka till sin ursprungliga bibliska renhet. Luther pekade också på hur viktigt det var att nattvarden firades i enlighet med instiftelseorden, eftersom Jesus säger: *Gör detta...* Allt vad Gud har befallt måste vi noga iaktta och göra, även om vi kanske inte alltid kan förstå varför vi skall göra det. Det är nog för oss att se på Guds instiftelse och befallning.

I den katolska kyrkan hade man under flera hundra år låtit bli att dela ut kalken med Kristi blod till lekmännen. Motiveringen var att Kristi kropp ändå gavs under brödets gestalt, och att kroppen innehåller blodet. Så talade förnuftet. Men Luther hänvisade till Kristi befallning: Det står att vi skall ta både bröd och vin. Både Kristi kropp och hans blod skall delas ut på det sätt som Jesus själv säger. Detta ligger i befallningen *Gör detta*, och vi har inte rätt att som kyrka ändra på Guds befallning. Luther bestred inte att Kristi blod fanns i kroppen. Han resonerade inte utifrån vad Gud skulle kunna göra, och han ställde inte frågan om vad som var nyttigast för tron eller något sådant. Nej, han utgick bara ifrån vad Kristus själv hade befallt och instiftat.

När man så inom den lutherska reformationen hade återställt läran om nattvarden i dess ursprungliga skick och på nytt börjat fira den på samma sätt som apostlarna och fornkyrkan gjorde, kom en ny och utomordentligt allvarlig attack mot nattvardsläran från de evangeliskas egen krets. Många menade att Luther inte gått tillräckligt långt i sin brytning med Rom, och att den katolska läran om Kristi kropps och blods närvaro i nattvarden också måste rensas

ut. I nattvarden ges bara bröd och vin, sade man, och detta symboliserar Kristi kropp och blod. Man menade att det för tron är nog att vi får syndernas förlåtelse. Varför behöver vi då en lära om att Kristi fysiska kropp kommer in i nattvardsbrödet? Den läran är ju så svår och stötande för förnuftet. Kristi kropp har uppstått och farit upp till himmelen. Hur skulle den då samtidigt kunna vara överallt där nattvarden firas?

[^]

Kampen för tron på den sanna närvaron

Historien om de många angreppen på den sanna närvaron i nattvarden är lång och omfattande. De mest kända angriparna av den bibliska läran var som bekant Zwingli och Calvin. Deras bedrövliga nattvardslära lever vidare i dag i de flesta reformerta samfund och har även kommit in på bred front i de tidigare lutherska kyrkorna. Därför är det av största vikt att varna för denna svärmiska lära och kämpa för den rätta, bibliska läran om Kristi kropps och blods närvaro i nattvarden. Denna lära brukar också kallas läran om *realpresensen* (den verkliga närvaron).

Hur kan vi då vara vissa om realpresensen? Kan inte de reformerta ha rätt när de påstår att Kristus aldrig har befallt oss att läsa instiftelseorden över bröd och vin varigenom Kristi kropp och blod blir närvarande? De säger att Jesu ord *Gör detta* endast syftar på ätandet och drickandet, och att det hela alltså bara är en åminnelsemåltid, ett symboliskt firande av Jesu död på korset. För att understryka detta betonar de själva brytandet av brödet, vilket sägs symbolisera nedbrytandet av Kristi kropp.

Låt oss då gå till bibeltexten. Luther sägs ha skrivit texten med krita på bordet under samtalen med Zwingli i Marburg år 1529 och ständigt hänvisat till vad som stod skrivet: *Detta är min lekamen. Vi skall alltid hålla oss till texten. Och texten visar inte på något sätt att det skulle vara fråga om en symbolhandling. Jesus tog bröd och vin och sade: Detta är min lekamen, detta är mitt blod.* Den som kan läsa innantill måste erkänna att texten själv är formulerad på detta sätt.

Vidare står det klart att *detta* inte kan syfta på något annat än brödet och vinet. En av Luthers medarbetare i reformationen (Karlstadt) menade, att Kristus skulle ha pekat på sig själv och sagt: Detta är min lekamen. Således skulle brödet inte vara Kristi kropp. Men ett sådant resonemang är verkligen att vränga orden. Guds Ord skall förstås på ett enkelt och naturligt sätt utan alla konstlade knep och underliga utläggningar. Luther avvisade därför med rätta Karlstadt som en villolärare, trots allt gott denne i början av reformationen hade lärt och gjort.

Vi behöver inte leva i ovisshet om vad Kristus menade. Den barnliga tron håller sig till ordalydelsen av Guds Ord. Då står det klart att det bröd och det vin som Kristus gav apostlarna verkligen var hans kropp och blod. Men det står också klart att Kristus befallt oss att göra detsamma, ty han säger: *Gör detta...* Här finns ingen inskränkning. Orden kan inte bara syfta på att äta och dricka bröd och vin. Nej, vi skall göra allt det som Jesus själv gjorde. *Gör detta* är Guds egen befallning till oss. Luther framhåller detta med oerhörd kraft gentemot Zwingli. Om Jesus inte sagt *Gör detta*, skulle vi inte kunna fira nattvarden i kyrkan i dag. Då hade vi ju inte haft någon gudomlig befallning, och ingen skulle med trons visshet kunna säga att Kristi kropp och blod är närvarande.

Men nu står det: *Gör detta*. I lydnad mot dessa ord skall vi därför ta bröd och vin, uttala Jesu egna ord (Tag och ät, detta är min lekamen osv.), dela ut det välsignade brödet och vinet till alla nattvardsgästerna och i samband med denna måltid förkunna Guds Ord, så att alla vet och förstår vad nattvarden är och vilken välsignelse den ger. Ty aposteln säger:

Den som nu på ett ovärdigt sätt äter och dricker detta bröd eller dricker Herrens kalk, han försyndar sig på Herrens lekamen och blod. Pröve då människan sig själv, och äte så av brödet och dricke av kalken. Ty den som äter och dricker, utan att göra åtskillnad mellan Herrens lekamen och annan spis, han äter och dricker en dom över sig. (1 Kor. 11:27-29)

För bibeltroende kristna utgör nattvardsläran inget

problem. Man har fått en rätt undervisning och tror enkelt och barnsligt att man under bröd och vin får Kristi kropp och blod i nattvarden till syndernas förlåtelse. Och det är en stor välsignelse att enkelt och barnsligt få tro så som Bibeln lär.

Problemet uppstår när olika villolärare angriper tron på den sanna närvaron. Ofta gör de det på ett smygande och försåtligt sätt så att det skall verka som om de själva var fromma och bibliska, medan trons försvarare framställs som ofromma spekulanter som bara söker strid.

Jesus varnar oss för falska profeter som kommer till oss i fårakläder (Matt. 7:15). De rätta herdarnas uppgift är att avslöja dessa falska profeter och vederlägga dem som säger emot sanningen (Tit. 1:9). I vår tid finns det flera sådana falska profeter, som under den lutherska lärans täckmantel på olika sätt försöker ta ifrån oss den bibliska läran om Kristi sanna närvaro i nattvarden.

[^]

Närvaron får inte begränsas till ätandet och drickandet

En sådan vanlig villolära i dag är påståendet att realpresensen är begränsad till ätandet och drickandet i nattvarden. Instiftelseorden sägs vara ett löfte om att Kristus skall vara närvarande när vi äter. Detta låter så fromt och riktigt, men i de falska apostlarnas mun blir det en lögn. Ty denna fromhet används för att angripa vår bibliska tro att Kristi kropp och blod blir närvarande i brödet och vinet när hans ord ljuder: Tag och ät, detta är min lekamen... detta är mitt blod.

Men varje kristen skall veta, att instiftelseorden upprepas på Jesu egen befallning: *Gör detta*. Inför dessa ord av Jesus måste villolärarnas mänskliga argument falla platt till marken. De talar om ögonblickstänkande och ofromma spekulationer, men hänger sig själva just åt detta. Ty hur skulle vi kunna veta att Kristi kropp och blod är närvarande under ätandet och drickandet, om vi inte vet det redan när orden uttalas? I själva verket är det villolärarna som spekulerar, när de begränsar närvaron till ätandet och

drickandet. Hur vet de att Kristus behagar bli närvarande just under denna akt, när de inte kan lita på ordet?

Den bibliska läran är mycket enkel och konkret. Kristi ord uttalas på hans befallning över brödet och vinet. Det är därför Kristus själv som talar genom prästens mun. Kristus står mitt ibland oss och säger: Tag och ät. Detta är min lekamen osv. Varje nattvardsgäst kan då vara viss om att brödet är Kristi kropp och att vinet är Kristi blod, och att det är oss givet till syndernas förlåtelse.

[^]

Närvaron får inte begränsas till en andlig närvaro

Vi har också ett annat försök att begränsa realpresensen. Förnuftet reagerar mot att *brödet* skulle kunna vara Kristi kropp. Är inte detta den romerska förvandlingsläran (transsubstantiationen), frågar man sig. Då skall vi ha klart för oss att många helt har missförstått den katolska och den lutherska läran. De tror att katolikerna lär en massiv och konkret förvandling, där Kristi kropp rent fysiskt blir närvarande, medan den lutherska läran skulle vara mer förändligad och förfinad och endast innebära, att Kristi kropp på något sätt ges tillsammans med brödet under ätandet. Bakom sådana felaktiga tankegångar finns föreställningen, att det materiella och fysiska skulle vara oandligt, medan det osynliga och själsliga skulle vara mer andligt.

Men Bibeln lär att Gud har skapat både kropp och själ, både ande och materia. Det är i själva verket den katolska kyrkan som har väjt för tanken att Kristi fysiska kropp skulle kunna vara i brödet. Brödet måste, enligt romerskt sätt att se, förvandlas till Kristi osynliga och immateriella kropp. Det är den officiella katolska läran, som är mycket spekulativ. Den lutherska läran är däremot konkret och biblisk. Kristi kropp är närvarande i brödet precis sådan den är med kött och ben, ty Kristus säger: Detta (dvs. brödet) är min kropp. Det är ingen oandlig lära. Det är tvärtom den bibliska realismen som kommer oss så nära i nattvarden. Här får vi verkligen del av Kristi kropp, *samma* kropp som dog på korset och uppstod från de döda och for

upp till himmelen. Varför Kristus har valt just detta sätt att komma till oss är outgrundligt. Men vi vet att han gör det av idel nåd och till stor välsignelse, eftersom han själv säger så i sitt ord.

Villolärarna vill ta ifrån oss denna trösterika närvaro i sakramentet. Om man inte kan förneka den helt och hållet – vilket är svårt i den lutherska kyrkan som har kämpat så för den rätta läran om nattvarden – försöker man att begränsa den på alla möjliga sätt. Vi har sett hur man försöker begränsa närvaron till ätandet och drickandet, och hur man försöker komma bort ifrån Kristi konkreta, fysiska kropp i brödet. Nu skall vi till sist se hur man också använder frågan om det överblivna (reliqua) till att begränsa den sanna närvaron.

[^]

Även det som blir över är ett sakrament

För dem som tror att det invigda brödet och vinet är Kristi kropp och blod är frågan om det som blir över inte svår. När alla nattvardsgäster har ätit och druckit och något ändå blir över, måste naturligtvis även detta vara Kristi kropp och blod, ty det är bröd och vin om vilket Kristus sagt: Tag och ät. Detta är min kropp osv. Därför har den rätta kristna kyrkan i alla tider sett till att också det som blir över har förtärts som Kristi kropp och blod. Även Luther var mycket noga med detta, och han anbefallde att man skulle räkna nattvardsgästerna och se till att ingenting blev över. Och han gick strängt till rätta med dem som tog det överblivna och lade tillbaka det som vanligt bröd. De visade sig därmed vara förnekare av sakramentet och var att betrakta som zwinglianer.

Skall vi då bygga på vad Luther har sagt och gjort i en viktig biblisk fråga? Nej – *Skriften allena* måste avgöra varje lärofråga. Luthers skrifter och handlande visar oss endast vad som ligger i den rätta lutherska bekännelsen. Om vi gör anspråk på att vara bekännelseetrogna lutheraner, måste vi undersöka Luthers läroskrifter om nattvarden, ty bekännelsen själv åberopar sig på dessa (SKB s. 616, 625). Men *den lutherska bekännelsen* är bara ett vittnesbörd om

Guds Ords lära, och det avgörande är att vi kan visa att läran bygger på *Skriften allena*.

Vad säger då Skriften om Kristi kropps och blods närvaro i nattvarden? Upphör denna närvaro så snart alla nattvardsgästerna har ätit och druckit? Ja, säger somliga och hänvisar felaktigt till Luthers regel: Utanför det av Kristus instiftade bruket finns inget sakrament. Det som blir över, menar man, är vanligt bröd och vin och kan därför utan vidare bevaras och användas igen.

Det allvarliga med denna uppfattning är att man glömmer bort Skriften. Har inte Jesus sagt: Tag och ät, detta är min lekamen... detta är mitt blod? Gäller inte dessa ord också det som blir över? När den bibliska tron ges tid till besinning, kan det bara finnas ett svar: Det som eventuellt blir över av invigt bröd och vin skall också ätas och drickas som Kristi lekamen och blod. Sedan gammalt har detta ordnats så att prästen tillsammans med några av nattvardsgästerna har sett till att också det överblivna blir förtärt på ett värdigt sätt. Men detta skall inte bara ske av vördnad eller för att undvika missbruk, utan därför att även det överblivna är ett verkligt sakrament, Kristi lekamen och blod.

Skriften begränsar inte närvaron till en viss tid. Tvärtom är närvaron självklart utsträckt i tiden så länge den av Kristus instiftade måltiden pågår. Somliga har då spekulerat genom att utsträcka måltiden obegränsat och så bevara det överblivna sakramentet. Så har det katolska missbruket uppstått då måltiden har förändrats till något annat, nämligen till en förment ständig närvaro av Kristi kropp i kyrkan. Mot sådant missbruk insatte Luther den goda regeln om att sakramentet inte finns utanför det av Kristus instiftade bruket. Att under lång tid bevara sakramentet och tillbe det ligger utanför vad Kristus har instiftat. I sådana fall leder missbruket till att vi inte kan vara vissa om någon närvaro. Och det vi inte med visshet kan lära, säger Luther, det skall vi inte lära alls.

En helt annan sak är det med närvaron under den av Kristus instiftade måltiden. Så länge nattvarden firas är

Kristus närvarande med sin kropp och sitt blod i brödet och vinet. Och denna närvaro fortsätter tills allt bröd och vin är förtärt – vilket också skall och bör ske, eftersom Kristus säger: *Tag och ät!* Detta är den klara och tydliga bibliska läran.

I fornkyrkan fortsatte ibland nattvardsmåltiden genom att man i direkt anslutning till gudstjänsten bar sakramentet till de sjuka. Hur skall man då se på detta? Luther säger att man i detta fall inte skall vara så noga med tiden för kättarnas skull, vilka vill begränsa eller förneka den sanna närvaron. Han menar att de sjuka fick den rätta nattvarden, även om de inte var med i kyrkan. Men Luther säger också, att det är bättre om man har sjukkommunion där instiftelseorden upprepas, så att den sjuke kan höra dem, och i praktiken har det alltid varit så i den lutherska kyrkan. Men tanken att närvaron skulle upphöra i och med den siste nattvardsgästen mitt under nattvardsgudstjänsten är absurd och felaktig. Sådana idéer är att jämföra med zwinglianism, menar Luther.

Återigen: Luthers uppfattning är inte avgörande. Men vi bör beakta hur noga Luther här var med att hålla sig till Skriften allena. Skriften lär att allt det invigda (konsekrerade) skall ätas och drickas. Gör vi något annat med det invigda, hamnar vi utanför den av Kristus instiftade måltiden. Detta är både otillåtet och osäkert och ger upphov till en rad farliga spekulationer.

[^]

Kampen måste fortsätta

Det kan slutligen nämnas att läran om nattvarden efter Luthers död häftigt angreps av Melancton, som tidigare stått vid Luthers sida under reformationen. Men under de sista åren hade han i hemlighet avlägsnat sig mer och mer från Luther. Luther märkte detta, men Melancton tycks aldrig öppet ha gått emot Luther så länge denne levde. Men efter Luthers död angrep Melancton Luthers trogna efterföljare och kallade dem bröddyrkare m.m. Han avvisade den bibliska läran om Kristi kropps och blods konkreta närvaro i brödet och vinet och ville så mycket

som möjligt inskränka realpresensen för att kunna närma sig Calvin och de reformerta. Äktlutheranerna var vaksamma och avslöjade dessa försök. Man kämpade för den bibliska läran att Kristi kropp och blod blir närvarande när instiftelseorden läses, och att denna närvaro föreligger under hela måltiden tills alltsammans är förtärt, samt att närvaron enligt Jesu ord konkret är knutet till brödet och vinet så att det som sker med brödet och vinet också verkligen sker med Kristi kropp och blod. Man försvarade också rätten att tillbedja Kristus i nattvardselementen. Det var tvunget att utkämpa denna kamp för att läran om nattvarden skulle bevaras ren och klar.

För många enkla kristna kan det synas svårt att förstå varför teologerna strider så om nattvarden. Ibland används också främmande ord som realpresens, reliqua m.fl. Bör vi inte i stället hålla oss till det enkla och klara evangeliet? Svaret är att herdarna måste kämpa mot vargen var och när han än kommer. Om inte den bibliska kampen förs, kommer vargarna snart att ha skingrat och förstört hela fårahjorden. De falska lärarna börjar försåtligt på någon punkt som tycks ligga i utkanten av läran. Har man väl lyckats där, går man vidare, och snart visar det sig att hela läran är angripen och på väg att fördärvas. Skriften varnar: ”Litet surdeg syrar hela degen” (Gal. 5:9).

För barnen och varje kristen är katekesens ord om nattvarden ett utomordentligt skydd mot varje angrepp mot den bibliska läran.

Vad är altarets sakrament? Svar: Det är vår Herres Jesu Kristi sanna lekamen och blod under bröd och vin, oss kristna till att äta och dricka, av Kristus själv instiftat.

Var står det skrivet? Svar: Så skriver de heliga evangelisterna Matteus, Markus, Lukas och aposteln Sankt Paulus: Vår Herre Jesus Kristus, i den natt då han blev förrådd, tog brödet, tackade, bröt det och gav sina lärjungar och sade: Tag och ät! Detta är min lekamen, som blir utgiven för er. Gör detta till min åminnelse! Likaså tog han även kalken efter måltiden, tackade och gav dem och sade: Tag och drick härav alla. Denna kalk är det nya förbundet i mitt blod, som blir utgjutet för er till syndernas förlåtelse. Så ofta ni dricker den, så gör det till min åminnelse!

Vad nytta har detta ätande och drickande med sig? Svar: Det framgår av dessa ord: För er utgiven och utgjutet till syndernas förlåtelse, liv och salighet genom dessa ord. Ty där syndernas förlåtelse är, där är också liv och salighet.

Luther, den store reformatorn, skriver att han själv ständigt gick tillbaka till katekesens enkla ord. Katekesen är ju inget annat än en sammanfattning av Guds Ord. Och Ordet är enkelt och klart. Därför skall vi med glädje och förtröstan ofta fira Herrens heliga nattvard, bekänna det stora undret att hans Kropp och blod är närvarande under bröd och vin mitt ibland oss, men också – och framför allt – det ändå större undret, att han här försäkrar oss om syndernas förlåtelse och evigt liv. Detta kan vi vara förvissade om i liv och död, därför att han själv säger: *Gör detta!*

Sten Rydh

[Lutheranen 1/1993]

Är den kristna läran bara en tolkning?

Det där är ju bara en tolkning! Det är din tolkning, ja – men jag tolkar det på ett annat sätt.

Hur ofta hör man inte denna invändning, när det hettar till i debatten kring något som står i Bibeln. Bakom uttrycket tolkning tycks var och en kunna ta skydd och bryta udden av motståndarens alla tvärsäkra påståenden.

Ordet tolkning betyder översättning, förklaring, uttydning, utläggning eller uppfattning.

Den liberala falangen till vänster ser tolkningar som ett uttryck för att sanningen aldrig går att få fram säkert. Skriften är inte tillräckligt klar för det. Ordet är därför alltid föremål för tolkningar som blir olika för olika tider. Det är egentligen som det skall vara, menar man. Det är ett uttryck för att Ordet är ”dynamiskt och levande”. I praktiken betyder det att människan alltid har en chans att

komma in och påverka det kristna budskapet i önskad riktning efter tidens krav. Gud, så att säga, inspirerar henne till att själva tänka ut något.

Men det finns också några på yttersta högerkanten som inte alls vill veta av några tolkningar. Bibelns lära är så solklar att den inte behöver bli föremål för någon tolkning. Det handlar bara om att kunna läsa innantill i Bibeln eller att citera den – punkt och slut. Här är man mycket misstänksam mot begreppet tolkning, eftersom det ses som en ingång för all slags villfarelse, för mänskliga spekulationer och för förnuftets vilja att sätta sig över Ordet och mästra det.

Hur förhåller det sig nu med detta? Är den kristna läran en tolkning eller inte?

För det första så råder det ingen tvekan om att den kristna läran finns klart och tydligt i Bibeln. Den heliga Skrift är Guds eget ord. Och Gud mumlar inte. Han har stigit ned till oss och talar på människors språk till vanliga människor på jorden. Liksom Gud är ljus så är hans ord ljus. Mörkret och dunklet står djävulen för. Han är mörkrets furste vars strategi framför allt går ut på att fördunkla Guds Ord för människorna. Men Bibelns lära är ett klart ljus i allt som Gud vill lära och säga människorna. När Luther talar om Skriftens klarhet kan han säga att den är så klar att den inte behöver någon tolkning för att förstås. Med det menar han att det inte behövs några specialister med särskilda tolkningsmetoder som kan knäcka den hemliga koden och dechiffrera Bibelns svårtydda texter för vanligt folk. Bibelns Budskap ligger i öppen dag för var och en som kan läsa.

Men Luther påstår naturligtvis inte att Skriften inte får eller skall tolkas. Han har ju själv med alla sina skrifter flitigt tolkat Skriften. Den kristna läran finns i Skriften. Just därför att den är så klar, kan den utan svårigheter tolkas, dvs. det går att säga vad Bibeln lär. Men läran skall inte vara inlåst i Bibeln. Den skall hämtas ut och spridas. Guds Ord skall predikas, förklaras och utläggas för människorna. Det har Jesus själv befallt oss att göra. Och det är här som

tolkningen sker – när vi *hämtar* från Skriften och *för ut* Bibelns budskap till andra. Så fort vi använder formuleringar som inte ordagrant återfinns i Bibeln så handlar det om tolkningar.

Denna från Skriften hämtade lära kallas också för kyrkans bekännelse eller kyrkans lära. Den är alltid en tolkning. En bekännelse består därför aldrig bara av bibelcitrat, utan den måste säga något om hur man har uppfattat vad Bibeln lär. Just därför att läran är en tolkning, kan den vara sann eller falsk. Stämmer den med Bibeln så kommer den från Gud, i annat fall har den sitt ursprung i vad människan själv tycker och tänker, och då skall vi akta oss för den (Matt. 7:15).

En bekännelse får inte jämföras med Skriften. Eftersom den är en tolkning så står den alltid *under* Skriften. Det betyder att Guds Ord är den enda och högsta normen utifrån vilket allt kan och skall prövas.

Den lutherska läran har vi bl.a. i dess bekännelseskrifter. Dessa är således den lutherska kyrkans tolkning av vad Bibeln lär. De är, för att använda bekännelsens egna ord, ”trosvittnesbörd och förklaringar, som visa... huru med avseende på omstridda frågor den heliga Skrift tolkats och förklarats i Guds kyrka...” (SKB s. 500). Och vi håller på denna den lutherska kyrkans tolkning enbart därför att den tydligt stämmer överens med vad Bibeln lär.

Men varför skall vi egentligen ha trosbekännelser, av kyrkan formulerade läror? Varför räcker det inte med en språklig översättning av Bibeln till alla språk och att ha gudstjänster med enbart textläsning? Då skulle det ju aldrig bli falsk lära!

Allra först är en tolkning/bekännelse nödvändig därför att Gud själv frågar efter den. Han vill höra vad vi, med våra egna ord, har att säga om vad han har sagt. ”Vem säger då ni att jag är” frågade Jesus sina lärjungar (Matt. 16:15). Hur har ni uppfattat det? Han ville höra deras mening och se om de uppfattat saken rätt. Så är en bekännelse trons hörbara svar på Kristus och hans budskap.

Tolkningen/bekännelsen är också nödvändig för kyrkan själv. Genom den visar hon inåt och utåt vad hon står för. När kristna firar gudstjänst, så samlas de inte bara för att höra bibeltexter, utan de lyssnar till utläggningar och tillämpningar av texterna. Så vill kyrkans Herre att det skall vara, och i detta verkar den Helige Ande själv för att uppväcka tron och för att styrka och bevara oss i tron. ”Alltså: tron kommer av predikan, och predikan i kraft av Kristi ord” (Rom. 10:17).

Tolkningen är således nödvändig. Vi får aldrig acceptera enbart bibelcitater eller ”Jag tror vad Bibeln lär!” som någon slags bekännelse. Vi måste alltid ställa frågan: Vad anser du att Bibeln lär? Vad menar du? Hur uppfattar du detta? Svaret visar om man tror i enlighet med Guds Ord eller inte. Och Skriften är, tack och lov, så klar och tydlig att det går att avgöra. ”Ditt ord är mina fötters lykta och ett ljus på min stig” (Ps. 119:105).

S Bergman

[^]